

МАТВІЙЧУК О.Є.

кандидат педагогічних наук, доцент, науковий співробітник

Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О.Сухомлинського

НІКОЛАЄНКО Я.М.

науковий співробітник Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О.Сухомлинського

**БІБЛІОТЕЧНО-РЕСУРСНІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ УПРАВЛІНЦІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Сучасна реформа шкільної освіти сконцентрована не лише на її змісті, а й внесенні в навчальний процес практичної складової, нових цікавих методів викладання і, що найважливіше, – ціннісних компонентів і компетенцій. Визначальним у цьому процесі є командна робота у створенні стратегування, проєктного менеджменту вчителів та директора, а також спільний фокус, візія, яка всіх надихає. Саме директор закладу має визначати бачення, місію, стратегію і цінності школи. Прийняті в Україні Закони «Про освіту» (2017), «Про загальну середню освіту» (2020) ставлять нові завдання до управлінців закладів освіти, зокрема й у розробці та представленні під час вибору на цю посаду стратегічного плану розвитку закладу. Як зазначають дослідники:

В. Гладкова, В. Громовий, М. Лапшина, Т.Поспелова, І.Сотніченко та інші, сучасний директор це не лише менеджер, робота якого полягає у створенні «організації, яка навчається» та формує свій власний, новий та ефективний стиль управління навчальним закладом, але в першу чергу лідер, здатний координувати неминучий, динамічно складний процес змін [1;2;4; 5]. Основними функціями керівника закладу загальної середньої освіти можна

вважати наступні: бачення стратегії, керівництво освітнім процесом та його моніторинг, мотивація та управління персоналом, управління розвитком та фінансами, внутрішня та зовнішня комунікація тощо [1, 230].

Реалізація цих функцій потребує широкої обізнаності директора із сучасною літературою, новими інформаційними ресурсами, які висвітлюють коло окреслених завдань та напрямів і безпосередньо впливають на формування його інформаційних потреб. Тому що конкретні інформаційні потреби, певною мірою, залежать від особливостей задач професійної діяльності особистості, а для директорів – це в основному практичний, практично-навчальний та практично-управлінський характер діяльності. Найчастіше їх інформаційні запити пов'язані із навчально-методичними матеріалами та періодичними виданнями, офіційними та довідковими виданнями, інформаційно-бібліографічними виданнями, збірниками наукових статей та наукових рекомендацій, учбовою та науково-популярною літературою [3].

В першу чергу реагують на ці запити освітянські бібліотеки – мережа бібліотек навчальних установ різних рівнів, головним завданням яких є задоволення інформаційних потреб тих категорій користувачів, які пов'язані з науковою, професійною, навчальною діяльністю та підвищенням кваліфікації в галузі освіти. Ці інституції складають найчисленнішу мережу і підпорядковуються Міністерству освіти і науки України та Академії педагогічних наук України. Серед них виділяють: Державну науково-педагогічну бібліотеку України імені В.О.Сухомлинського, Львівську обласну науково-педагогічну бібліотеку, науково-педагогічну бібліотеку м. Миколаєва, бібліотеки інститутів підвищення кваліфікації вчителів та інститутів післядипломної освіти; шкільні бібліотеки, позашкільних закладів освіти, ВНЗ 3–4-го (університетів, академій, інститутів) та 1–2-го рівнів акредитації (технікумів, педагогічних коледжів, училищ, закладів професійно-технічної освіти). Ці бібліотеки позиціонують себе як центри інформаційного та комунікативного забезпечення потреб в освіті і самоосвіті, в профорієнтації, в духовному, емоційному, естетичному розвитку педагогічних працівників,

учнівської, студентської молоді та надають наступні послуги: доступ до електронних каталогів та картотек, електронну доставку документів з власних фондів, а саме: статей з педагогічних журналів та газет; окремих сторінок книг (монографій, підручників, навчальних посібників, літературних творів); віртуальну бібліографічну довідку; міжбібліотечний абонемент.

За останні роки фахівцями освітянських бібліотек підготовлено бібліографічні покажчики, рекомендаційні списки літератури для управлінців закладів загальної середньої освіти, які висвітлюють актуальну психолого-педагогічну літературу. Це бібліографічні видання «Психологічна культура керівника», «Компетентнісний підхід в освітньому процесі»; «Медійна культура: вплив на свідомість та поведінку людини»; «Рольові вектори сучасного педагога»; «Нова українська школа»; «Від медіаграмотності до медіакультури : навчально-методичний комплекс медіазанять»; підготовлені фахівцями Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва; «Безпека в Інтернеті – важлива складова дистанційних технологій в освіті»; «Створення інклюзивного освітнього середовища в Новій українській школі: інформаційно-бібліографічне забезпечення»; «Гейміфікація в системі сучасних технологій навчання»; «Академічна доброчесність: на шляху до нової наукової та освітянської культури»; «Дуальна освіта – сучасна форма підготовки конкурентоспроможних фахівців: зарубіжний досвід»; «Стейкхолдери освіти», від Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О.Сухомлинського; «Варто ознайомитися», «Список літератури з моніторингу», які підготували, бібліотекарі Івано-Франківського та Сумського ОШПО.

ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського також пропонує для директорів закладів загальної середньої освіти та педагогів підбір літератури у підготовці стратегії розвитку закладу, інформаційний супровід наукових тем та проблем, над якими працюють у навчальному закладі, інформаційно-методичне забезпечення проведення педагогічних рад, семінарів, конференцій. Корисним при цьому може бути довідковий бюлетень «Аналітичний вісник у сфері освіти

й науки», в якому подається логічно структурована наукова інформація з проблематики сучасних наукових досліджень із питань національної освіти, педагогіки, психології, зокрема у вигляді реферативних та аналітичних оглядів, анотованих бібліографічних посібників. Містить рубрики «Національна освіта: інноваційна школа», «Педагогічна наука», «Психологічна наука». Користуючись сайтом бібліотеки кожен користувач отримує цілодобовий доступ до баз даних: Періодика, Книги, Рідкісні книги. Так, зокрема, на ключові слова «директор школи» у базі даних Книги, виявлено 145 позицій, а у базі даних Періодика 2800 документів. Оскільки, кожен директор, це в першу чергу вчитель певного предмету, то його інформаційні потреби це ще і фахова педагогічна література. Тому до послуг управлінців закладів освіти та вчителів у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського книжковий фонд, що містить близько 600 тисяч примірників українською та іноземними мовами. Значну його частину становлять документи педагогічної й психологічної тематики; функціонують: читальні зали, дисертаційний читальний зал, читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського. Бібліотека передплачує наступні періодичні видання: директор школи; директор школи, ліцею, гімназії; інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка; заступник директора школи та інші педагогічні та психологічні журнали та газети.

Невід'ємною частиною загальноосвітнього закладу є його бібліотека, яка свою діяльність спрямовує на бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів у забезпеченні всіх напрямків навчально-виховного процесу. Шкільна бібліотека складає і готує списки літератури, тематичні папки, виконує довідкову, інформаційну роботу, надає доступ через Інтернет до баз даних інших бібліотек, тобто бібліотечно-ресурсними засобами забезпечує інформаційні потреби учасників освітнього процесу, в тому числі і адміністрацію закладу.

Таким чином, зміни типу управлінської культури, викликані реформуванням системи освіти потребують від сучасного керівника школи постійного розвитку і вдосконалення. Бібліотечно-інформаційні послуги

освітянських бібліотек спрямовані сьогодні саме на забезпечення інформаційних потреб директорів шкіл, педагогів та учнів. Використання управлінцями закладів загальної середньої освіти можливостей бібліотечно-ресурсних засобів, сприятиме їх самовдосконаленню та самореалізації і слугуватиме прикладом для своїх колег освітян.

Список використаних джерел:

1. Гладкова В. М., Лапшина М. І. Директор школи як лідер змін. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/198/1/gladkova.pdf>
2. Директор школи: нові виклики та можливості / Їржі Трудна, Вацлав Троян, Каміл Бржіза, Євгенія Бачинська, Віктор Громовий, Олександр Ковтун, Віра Рогова, Галина Усатенко. URL: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2018/05/1.pdf>
3. Пономаренко Л. О. Інформаційні потреби педагогічної науки та розвиток системи бібліографічних ресурсів освітянських бібліотек України: автореф. дис. канд. пед. наук. К., 2015. 25 с.
4. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навчальний посібник. К. : ДП НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
5. Сотніченко І. І. Керівник як лідер змін нової української школи. *Народна освіта: електронне фахове видання*. 2019. № 1. С. 23–26. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5495